

GERRATEAN; ZEARKAKO EZBEARRAK (3n. SARIA)

La Muela'ko Aitza

Franco'ren Gudarosteak Katalunia Balenzia'tik aldendu nai du eta orretarako La Muela menperatu bear. "Gorriek gogor eusten diote mendiari, bera bait da Kastellon laudarako bidea eta andik itxasorakoa irikitzen dauana. Kosta ala kosta lortu bear dute "Urdiñek" elburu ori.

La Muela menperatzeko burrukan ari diren militarren artean, kementsuena, gogorrena eta kupiri gabekoena, Jerote Koronela da. Aurrera! esaten duenenan, joan bearko aurrera, bizkarretik tiroa artu nai ez ba'dezu, beintzat. Sarraskiak egiten ditu etsaien artean eta sarraski gogorrek jasotzen ditu etsaien eskuetatik; ajolarik ez, ordea, elburua arrapatu ezkeru.

Gaur, zorritzarrez edo zorionez (zeñentzako dan), bera erori da seko, mendian gora dijoala...

Gauerdi-aldean urduri geure ospitala: zerraldo batekin etorri da frentetik automobilla. Medalladun gizona da ekarri dabena. Ildakoentzat daukagun gelatxoan laga dabe, lau kandela piztuen artean. Goizean etorriko omen dira agitarick billa.

Ia amabiak izango ziran familikoak, eta ondoren, agintari goienak agertu diranean. Emengo zalaparta eta emengo berebilla. Erresponsoa, falanjisten irrintziak, musikeroen "marcha reala", besarkadak, malkoak, agurak... Inguruko automobil guztiak gorpuaren ondoren irten dabe, txitak ollo-lokaren atzetik bezala.

Obiedo'raiño eldu diranean, uriaren sarreran, lorez apaindutako mako berezia jaso, ongi etorria emoteko... Erriko Agintarick zai; Gotzaia bera be bai. Andik katedralera; illeta zoragarriak; marmolezko illobi zoragarria. Dana izan da zoragarri.

Baña, frentetik kezka bat agertu da, au galdetuaz: Nundik eukan tiro zauria, aurretik ala gibeletik? Ixilleko polizikoek dabilta galderak egiten; geurean ere bai. Bañan, iñork ez deutse erantzun zuzenik emoten.

Zergaitik egiten ote dabe galdera ori? Susmo au artu zegoen: tiroa atzetik eman ez ote eutsoen, berak egiten eban lez. Egia argitu eziñ, eta Gudaroste baterako gau-

za naiko larria izanik, illobitik gorpua ixilka ateratzea erabaki dabe polizikoek.

Joan ziran gau illun batean illerrira eta illobitik ilkaja atarata, kapelara eramane eta irikitzen saiatu ziran. Ez zan gauza erreza: iltze ugariz josita zetorren. Estalkia eragin ebenean, ordea, mutu gelditu ziran alkarri begira.

Susmoa ez zan susmo ustela gertatu... Zerraldoa bere illobian gorde ondoren, egitasmo bat borobildu zen bien artean: Ixilik arazoa gorde eta gorpuaren bideak asiera asieratik jorratzea. Joan ziran La Muela'ra eta zeatzmeatz arakatu ebezen gora-beera guztiak: gorpua nortzuk jaso eben, nortzuk il-kajan sartu, nortzuk eritegira eramane... Frentetik eritegirako bidean, ez ziran gelditu; ez zerraldoa trukatzeko aukerarik izan...

Argirik iñun arkitzen ez ebelako, naiko erreminuduta agertu ziran gure ospitalean; baña argi-izpi bat bera be ez eben bertan aurkitu; gauza guztiak oso garbi egoen: utzitako il-gelatik jaso eben gorpua... Emendik eramane zutenak, berriz, goi-maillako militarrek ziran.

Alan be, polizikoek ez eben arazoa bertan beera laga nai; bañan, itzalpean eta kontu aundiz ibilli bearra zegoen. Erbi-txakurrek bezala asi ziran berriro arrastoen billa: ango istilluak, ordea, errezak ematen zuten. Bi erizañek beeko il-gelatik gora ekarri ebela zerraldoa, ori garbi egoan. Erriko agintariek berebillean sartun eta Obiedo'rarte ez zirala baztarretan gelditu, ori be bai. Frentetik bertatik ekarritako il-kaja zan. An ez zegoen zuriketean ibiltzeko astirik, eta kaja guztiak berdiñak ziran, iltzez ondo josiak, bidean gorpurik ez galtzeko.

Asuntxi mojatxoari begirune eta zuurkeri aundienaz, egun aietako xeetasunak ataratzen deutsoez: koronela ezik, beste dozenerdi bat soldadu be ekarri ebezela guda-muturretik; baita erizain neskato bat be, ospitalean illa eta Burgos'era eramane.

Polizikoek Burgosén katedralera jo zuten. Ango sakristauari galde zioten, ia amabost egun dirala, iñor frentetik ekarri eben. Ezetz. Eliz-eliz ibilli ziran eta erantzuna berdiña: gerratik ez zutela iñor ekarri bi aste auetan...

Urrats guztiak alperrik. Ez zuten koronelaren arrastorik aurkitzen. Gauzak orrela laga ezin Gudaroste batean. Arazo larria zan eta argitu bearrezkoa. Ekin diote berriro lengo leloari: frentetik eritegira, eritegitik Obiedo'ra... Dana ondo; zer bakoitza bere tokian. Naaspilla apurra, izatekotan, eritegikoa bear zuen izan. Gorpua il-gelan dagoela, zer-edo-zer gertatu ote zitzaion? Unerik une, zerraldoa eldu zanetik aurrera aztertu bear.

Ez zuten geiegi nabarmendu nai eta mojatxoarengana jo zuten berriro eta il-kaja jaso zuten mutillekin itz egin: eurok jetxi ziran il-gelara eta zerraldoa an zegoen maai-gañean lau kandela piztuen erdian. Bien artean artu eta kapelara ekarri zuten, beste maai batean ipiñi, loraz jantzi... Besterik iñor ez zan zerraldora inguratu eta eurok utzitako kaja eraman zuten Obiedo'ra... Polizikoe, ordea, bazekiten zerraldoa ez zala araña iritxi. Zer sorinkereri ote dago emen tartean? Begikoa egin ote digute? Nora jo ez dakite...

* * *

Ez ziran oraindik polizikoe erritik aldendu, eritegira telefonoz jotzen asi ziranean:

-Eritegiko Komandante jauna?

-Bai. Zer nai?

-Alabatxoa il zitzaidan, operazio baten ondoren.

-Gogoratzen naiz.

-Falanjeko Neskatek eroe baten antzera egin zioten arrera.

-Eta, zer?

-Bere attitta eta amama Galizia'n bizi dira; orduan ezin eta orain etorri dira beuren illobatxoa ikustera. Illobi berezia daukagu eta zerraldoa atara dogu, iltzez zearo josita eta arotza ekarri bear izan degu irikitzeko.

-Gerratean ezin degu zerraldoak bear diran baldintzetan bialdu, eta orregaitik sendo josten dituguz. Baña, zer dozu?

-Gure alabatxoa ez dagoela zerraldolan.

-Utzik al dao?

-Ez, jauna. Barruan militar bat aurkitu degu.

-Emaidazu zure telefonoa. Ni saiatuko naiz arazoa argitzen.

* * *

Komandante jauna, eritegiko zuzendaria, suturik gelditu zan; baña ez zekien nundik asi. Nor zan militar ori? Frentetik eri asko zetorren aldi artan eta ildakoak ez gutxi. Aien artean Jerote Koronela ere tartean izan da... Iñundik ez da, ordea, orrelako kexarik izan... Bildu ditu mojatxoak, medikuak, erizaiñak eta tarteko guztiak:

-Jaunak, ildako baten orde, beste bat bialdu degu; baña, nor?

Banan banan ildako guztiak aztertu ondoren, militar batek irten eban neskatoaren egun berean, Jerote Koronela.

-Baña, gauza arrigarria, Obiedo'tik ez da iñungo kezkarik agertu.

-Jauna -dio Asuntxi mojatxoak- bi gizona agertu ziran amen; gauza garbirik ez zuten argitu eta gorpua il ekarri zutenekin egin eben berba.

-Neri eta Pedro ri galdetu ziguten, ia zerraldoa beetik gora ekarri genduen... Baietz, berbera zala.

-Oiek jasoko zuten -dio Joxe'k guk mai-gañean imiñi genduen Perote Koronelaren gorpua. Gau-erdia zan ekarri zutenean eta il-gelara eraman genduen biok; an zegoen erizain neskatoaren gorpua mai gañean. Ura kendu, baztar batean laga, eta Komandatearen zerraldoa imiñi genduan. Eta, uraxe artuko zuten Pedrok eta bera lagunak...

-Eta, nun dago neskatoaren gorpua? Militar bat Burgos-en eta neskatoa, nun galdu da?

-Jauna -dio Pilar mojatxoen buruak- goiz artan oso goiz, erizaiñaren gurasoek etorri ziran eta guardia aldatutako erizaiñek lagun zien. An mai-gañean zegoen zerraldoa artu eta abiatu ziran Burgos'era.

-Orduan, orregaitik izango zan: guk zerraldoa lurrean ikusi genduen eta maai-gañerajaso Agintariek etortzerako...

-Ia, ia ondo ulertzen dedan: neskaren zerraldoa kendu eta Koronelarena imiñi...

-Bai, Jauna, Joxe'ek eta nik erizaiñaren gorpua il-gelara eraman genduen eta maian imiñi lau kandlekin; gero, gauerdian guk guardia aldatzeko unean, Jerote Koronela ekarri zuten eta neskaren zerraldoa baztar batean laga, eta Koronel jaunarena imiñi gañean...

* * *

Eritegiko Komandanteak Gobernadore Militarrari azaldu zion korapilloa eta onek Obiedo'koari. Illobitik atera eben Jerote Koronelaren zerraldoa eta, bere orde, zuriz jantxitako erizain panpoxa bat aurkitu eben...

A zer poza gurasoena, militar bizarduna bialdu eta bere alabatxoaren gorpua ekarri zitetenean...

Ori, bai, dan-dana izkaturik aundienagaz egin zan, ez zedin orbandu militarren oore disdiratsua.

Azilla 1998
Arrinda'tar ANES